

Klachtenprocedures: geschillen- of tuchtrecht?

Google op 'futiele klachten' en je komt automatisch bij de Algemene Onderwijsbond terecht. De AOb is de grootste lerarenvakbond in Nederland. In het Onderwijsblad d.d. 27/1/2001 sprak de AOb nog voorzichtig van de onbeduidende klachten waarmee sommige ouders zich tot de landelijke klachtencommissies wenden.¹ Maar in volgende artikelen (22/9/2001, 16/4/2005) was de woordkeus agressiever: veel futiele klachten.² En in een recent artikel in het Onderwijsblad wordt een financiële drempel bepleit voor ouders die 'onzin-klachten' indienen (17/5/2008).³ Wat bezielt de Algemene Onderwijsbond?

Ik geloof niet dat het opwerpen van een financiële drempel het aantal futiele klachten zal reduceren. Als men wil voorkomen dat klachten van ouders onnodig gejuridiseerd worden, dan moet men een verstandig voortraject inrichten. Het werkelijke probleem is dat scholen niet voldoende investeren in een drempelloos systeem van lokale klachtenbehandeling, zo nodig met mediation via een externe vertrouwenspersoon. Ze laten te vele (al dan niet onbeduidende) klachten escaleren tot een langdurige juridische procedure bij de landelijke klachtencommissies.⁴ Als naïeve buitenstaander zou ik zeggen:

Leg wettelijk vast dat klachtencommissies uitsluitend klachten tegen scholen behandelen en dat de school dan ook opdraait voor de advocatenkosten die gemaakt worden om de belangen van de school bij de klachtencommissie te behartigen.

Dan wordt het voor de school lonend te investeren in een drempelloos systeem van lokale klachtenbehandeling om escalering en juridisering te voorkomen.

Maar de AOb wordt geconfronteerd met het feit dat vele leraren hun vakbond inschakelen om hun belangen bij de klachtencommissie te verdedigen. De advocatenrekeningen kosten de vakbond scheppen met geld. Hoe zijn leraren in de positie van beklaagde partij terechtgekomen? Dat komt doordat een aanmerkelijk aantal klachten vermeend onprofessioneel gedrag van een individuele leraar betreft, bijvoorbeeld in de periferie van de seksuele intimidatie.¹

Blijkbaar vervullen de landelijke klachtencommissies momenteel een tweeledige functie: (a) als beslechter van geschillen tussen ouders enerzijds en school plus leraren anderzijds en (b) als tuchtcollege dat zich op verzoek van ouders uitsprekt over de toelaatbaarheid van het handelen van een individuele leraar. In deze tweede variant van de klachtenprocedure (b) heeft de school een ambigue positie: zij kan niet zonder meer partij voor de leraar kiezen, want als de ouders gelijk krijgen, moet zij wellicht de werkgeverspet opzetten en arbeidsrechtelijke maatregelen tegen de leraar nemen (berisping, overplaatsing of eventueel zelfs ontslag). In wezen is het niet alleen in het belang van de ouders maar ook in het belang van de school dat het tuchtcollege een onafhankelijk oordeel over het handelen van de leraar velt.

Naar mijn gevoel zou het zuiverder zijn als landelijke klachtencommissies zich zouden beperken tot het geschillencircuit (a) en dat er daarnaast een tuchtrechtelijk circuit (b) wordt ingericht.⁵

De gemeenschappelijke basis van beide circuits is een procedure voor klachtenbehandeling binnen de school. Daarin zijn drie partijen betrokken: de klagende ouders, de school en de individuele leraar. Als de drie partijen er niet uitkomen, zou het schoolbestuur de knoop moeten doorhakken:

- het schoolbestuur wijst de klacht af; de klagende ouders kunnen daartegen in beroep gaan bij de landelijke klachtencommissie; door zijn afwijzing verspeelt het schoolbestuur zijn recht om arbeidsrechtelijke maatregelen tegen de leraar te treffen; of
- het schoolbestuur schort de behandeling van de klacht (betreffende het handelen van een individuele leraar) op en vraagt mede namens de klagende ouders een uitspraak van het tuchtcollege; het schoolbestuur behoudt zich het recht voor, arbeidsrechtelijke consequenties aan de uitspraak te verbinden; of
- het schoolbestuur wijst de klacht (betreffende het handelen van een individuele leraar) toe; de leraar kan daartegen in beroep gaan door een uitspraak van het tuchtcollege te vragen over de toelaatbaarheid van zijn/haar handelen.

Ik denk dus dat de financiële problemen van de AOb gereduceerd kunnen worden door vast te leggen dat een klacht bij de landelijke klachtencommissie alleen ontvankelijk is als de klacht door het schoolbestuur is afgewezen. Zodoende wordt de klacht tot een geschil tussen ouders en school, waarbij dus niet de leraar maar de school als partij optreedt.

Maar de AOb blijft wel zitten met de rechtsbijstandkosten in het tuchtrechtelijke circuit. De AOb behartigt in dat circuit de belangen van de individuele vakbondsleden. Maar het voordeel is dat binnen die procedure niet alleen de klagende ouders hun inbreng moeten geven maar ook de school als organisatie. Het tuchtcollege moet immers bepalen in hoeverre de aangeklaagde leraar verwijtbaar heeft gehandeld in het licht van het handelen of nalaten van de (leerling en zijn/haar) ouders én in het licht van het handelen of nalaten van de school. Van de school wordt dus verwacht dat zij alle relevante informatie inbrengt. Gezien de rompslomp die dat met zich meebrengt, kan men verwachten dat de school bereid is meer energie in het voortraject te steken teneinde zo'n onnodige, arbeidsintensieve vervolprocedure te voorkomen.

Wes Holleman

weblog onderwijs 20-5-2008

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=71>.

² <http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=504>;
<http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=4653>.

³ <http://www.aob.nl/i.aspx?p=hob&m=&a=5292> (het artikel zelf is nog niet op internet toegankelijk en ik heb er dan ook nog geen kennis van kunnen nemen); zie ook bijvoorbeeld:

<http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=4201> en

<http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=6073>.

⁴ <http://www.aob.nl/hobarchieff/resultaat.asp?ArtikelID=4343>

⁵ Ik beperk me hier tot de stelling dat er een apart tuchtrechtelijk circuit moet komen, dat los staat van het geschillencircuit bij de landelijke klachtencommissie. De volgende vraag is hoe het eerstgenoemde circuit moet worden vormgegeven: een landelijk tuchtcollege?